

ԱՐԶԱԳՎՆԳ

ARTZAKANK - ECHO

Septembre - Octobre 2013
N° 188

Bimestriel bilingue publié à Genève
CASE POSTALE 153 - 1211 PETIT-SACONNEX 19 - GENEVE/SUISSE
CCP: IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Բովանդակություն

Էջ 5

- Բանաստեղծություններ - Վազգեն Վարդանյան

Էջ 6

- Հայաստանի «թուրքական դեմը»

Էջ 7

- Վիճակախառի կազմակերպում՝ Արցախի պետության նախաձեռնությամբ

Ցանկում

- Արցախի գոհարը՝ Գանձասար
- Սովորենք գրաքար օնլայն
- Ուրարտական թագաւորներու տապանաքարեր 3D նմոշներով

Էջ 10

- Երեւանի «ըրեղ»
- Սասունի Մարութա սարի Բարձր Աստուածածին եկեղեցին վերանորոգում է

Էջ 11

- Հայաստանի արտական համայնքը

Sommaire

p. 2

- Le Centre TUMO à Erevan

p. 3

- Interview avec Vartan Marashlyan

p. 8

- Nouvelles du Centre arménien Hagop D. Topalian, Genève

Supplément

- Films arméniens à Open Doors du Festival International du film de Locarno

- Hausse du prix des transports en commun à Erevan suspendue

p. 9

- Un concert exceptionnel

P. 12

- La falsification scandaleuse de l'histoire - Entretien avec le Prof. Ashot Melkonyan

p. 13

- Edvard Sayadyan vainqueur du Tournoi général du Festival international d'échecs de Bienne

p. 15

- Nouvelles de l'École Topalian

p. 16

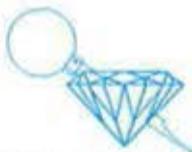
- Union Arménienne de Suisse

Rameurs à contre-courant

Un soir d'été, dans un café non-fumeur à Erevan, il règne une effervescence inhabituelle. Les clients, une fois enregistrés à l'accueil, reçoivent une étiquette autocollante marquée de leur prénom qu'ils portent sur le haut de leur vêtement. On entend des conversations en anglais, en français, en russe, en arabe et bien entendu en arménien, avec différents accents. L'ambiance est conviviale, on a l'impression que tout le monde se connaît ...

Non, il ne s'agit pas d'un groupe de touristes qui se désaltèrent après une journée torride et chargée, moins encore d'une réunion familiale entre cousins lointains venant de différents coins du globe se rencontrer à Erevan. C'est une soirée organisée par *Repat Armenia*, une fondation pour la promotion du rapatriement des Arméniens de la diaspora, qui a réuni ce jour près d'une centaine de personnes dont la plupart des rapatriés. Dans son mot de bienvenu, le directeur exécutif de la fondation parle des objectifs de *Repat Armenia*, et se réjouit que seulement au cours du dernier mois une dizaine d'Arméniens de la diaspora, du Canada, des Etats-Unis, de la Grande Bretagne, de la Russie, du Liban et de l'Iran, se sont installés en Arménie. Ils viennent renforcer les rangs des rapatriés de ces dernières années qui constituent le réseau de *Repat Armenia*. A tour de rôle, >>>

Avec les compliments de
TAVITIAN
Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Quates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

Le centre TUMO à Erevan

par Anahit Samikyan

Situé sur la colline dominant le Hrazdan, c'est un bâtiment très moderne de tuf rose, aux lignes épurées qui se prolonge vers le sud par le parc Toumanian. Le centre des technologies créatives TUMO a été ouvert en août 2011 et reçoit des centaines de jeunes de 12 à 18 ans qui peuvent trouver là de quoi nourrir leur passion pour les nouvelles technologies et s'orienter vers des carrières artistiques liées aux techniques les plus modernes.

Qu'est ce que le centre TUMO ? C'est d'abord un lieu de formation complémentaire et d'autres cycles d'études qui a pour but d'ouvrir les jeunes sur leur environnement. Les élèves ont entre 12 et 18 ans et reçoivent un enseignement de diverses pratiques artistiques et informatiques : ils sont actifs dans leurs apprentissages, sous la conduite de formateurs spécialisés et de professionnels des médias ou de l'industrie. L'objectif est de trouver des itinéraires pour aboutir à un projet personnel d'apprentissage. Le centre TUMO les prépare à la pratique en proposant des ateliers spécialisés, des conférences, des rencontres avec des professionnels et des événements. Les élèves peuvent envisager leur carrière avec un bagage important : une vision plus étendue du monde extérieur, une expérience affinée et des dossiers personnels à présenter très compétitifs. Le centre cherche à aider les élèves à développer au maximum leur potentiel créatif, trouver des motivations à apprendre et inventer de nouvelles possibilités pour eux-mêmes grâce à des formations innovantes. A moyen terme, il s'agit aussi de prévenir l'émigration des forces vives d'Arménie.

TUMO est une entreprise à but non lucratif dont l'accès est gratuit et qui est ouverte à tous les jeunes d'Arménie. Depuis son ouverture, des milliers de jeunes se sont inscrits. Ce centre est né de l'imagination de Sam et Sylvie Simonian : la Fondation Simonian prend en charge tous les frais de fonctionnement du centre, des programmes d'enseignement et du parc Toumanian.

Rameurs à contre-courant

➤➤➤ les participants de la soirée se présentent en mentionnant leur pays de provenance, leur domaine d'activité en Arménie et la date de leur venue. Suit une présentation des projets de *OneArmenia* (www.onearmenia.org), une organisation à but non-lucratif qui réalise des projets sociaux ponctuels en Arménie en mettant l'accent sur la transparence quant à l'utilisation des fonds récoltés. La partie formelle terminée, l'heure est aux échanges au niveau individuel : On fait connaissance, on se passe des numéros de téléphone ou d'adresses courriel et on se donne rendez-vous lors d'une prochaine rencontre.

Quel contraste avec l'image de l'Arménie qui prévaut actuellement dans la diaspora sur fond de nouvelles alarmantes concernant l'émigration arménienne ! Comment interpréter l'enthousiasme de ces jeunes Arméniens de la diaspora émigrés en Arménie alors que les chiffres officiels de la saignée démographique atteignent des proportions terrifiantes ? «Quelques idéalistes qui seront vite découragés» diront les sceptiques. D'autres se souviendront de la désillusion qui a suivi les vagues de rapatriement après la deuxième guerre mondiale. Cependant, si les rapatriés du 20e siècle ignoraient les conditions de vie dans la Mère Patrie sous le régime communiste, ceux d'aujourd'hui savent exactement ce qui les attend et franchissent le pas après mure réflexion. En effet, non seulement ils ont accès à l'information nécessaire, mais aussi la possibilité de faire des séjours de prospection sous forme de stages, de travail bénévole ou d'études, avant de prendre la décision de s'installer en Arménie. Pour avoir une idée sur les motivations, les attentes et surtout les valeurs de ces jeunes et moins jeunes rapatriés, nés et élevés dans la diaspora pour la plupart, il suffit de consulter leurs histoires personnelles sur le site de la fondation (www.repatarmenia.org). Ces récits édifiants qui vont à contre-courant de la tendance générale présagent-ils une intégration réussie qui servirait de tremplin à un rapatriement plus important à un moment où la situation catastrophique dans les pays du Proche-Orient, pousse nos communautés à prendre le chemin de l'exil ?

M. S.

Ndlr : Lire notre interview avec Vartan Marashlian, directeur exécutif de *Repat Armenia*, page 3.

Nous exprimons notre admiration et adressons tous nos encouragements à cette ambitieuse entreprise : tous nos vœux de réussite à tous les projets qui en émaneront.

Ndlr : Plus d'information sur www.tumo.org

(Extraits de l'article «Textures de Yerevan» paru dans *Alakyaz*)

Interview exclusive avec Vartan Marashlyan sur le rapatriement

«Nous sommes venus en Arménie de pays différents mais nous avons tous la même motivation: Le sentiment que c'est notre pays, qu'il nous appartient, que nous sommes responsables de son développement»

Vartan Marashlyan est le directeur exécutif de la Fondation **Repat Armenia**. Né à Erevan, il émigre à l'âge de 5 ans avec sa famille à Moscou où il effectue sa scolarité et ses études supérieures. Titulaire d'un doctorat en sciences économiques de l'Université d'Etat

de Moscou, il travaille dans le secteur bancaire et d'aménagement immobilier, notamment dans le domaine de la construction de centres commerciaux en Russie. En parallèle, il s'engage dans la vie communautaire avec l'objectif de développer des structures de jeunes professionnels et de créer des liens avec d'autres communautés de la diaspora arménienne. En 1998, il fait un premier retour en Arménie pour trois ans. Puis, en 2010, après environ 30 ans passés en Russie, il s'installe définitivement à Erevan avec sa famille. Il est marié et père de deux enfants, une fille et un fils.

***

Quand et pourquoi a été créée la fondation Repat Armenia? Qui sont les fondateurs? Quelles sont ses ressources humaines et financières?

La fondation proprement dite a été créée en août 2012 mais les travaux préparatifs ont pris environ une année et demie. Notre première idée a été de créer un site web dans le but de donner des conseils pratiques aux personnes rapatriées et à celles qui avaient l'intention de s'installer en Arménie. Nous avons vite compris que le rapatriement est une question importante qui nécessite une sérieuse approche institutionnelle et que nous devons avoir une organisation professionnelle pour accompagner chaque rapatrié ou candidat potentiel au rapatriement. Nous avons la chance d'avoir un Etat et c'est à nous d'assurer son développement effectif d'autant plus que notre temps est limité. Nous devons prouver que nous sommes capables de relever les défis et de vivre dans ce contexte régional très compliqué. Cela demande une mobilisation sur tous les plans. L'assimilation qui se poursuit dans la diaspora à un rythme accéléré pourrait être freinée grâce à des liens avec une Arménie forte et attrayante. Par ailleurs, nous sommes convaincus que les Arméniens de la diaspora et les personnes rapatriées doivent se responsabiliser davantage que leurs frères et sœurs d'Arménie vis-à-vis de l'avenir du pays car ils ont plus de moyens et de possibilités.

D'autre part, un nombre important de personnes qui ont émigré en Russie après l'indépendance, ont des moyens financiers suffisants pour se permettre de retourner en Arménie. Nous pensons que c'est le moment de les faire revenir avant qu'il ne soit trop tard. Nous sommes prêts à aider chaque individu qui souhaite de son propre gré et en connaissance de cause s'installer en Arménie. Nous mettons l'accent sur ce qu'on appelle *brain gain repatriation*; C'est-à-dire, nous nous intéressons surtout aux personnes qui ont fait carrière dans leur pays de résidence et désirent s'installer en Arménie. Nous souhaitons faire venir des personnes qui peuvent apporter des nouveautés et contribuer au développement du pays. En ce qui concerne les fondateurs, ils sont au nombre de 12, la moitié étant des Arméniens de Moscou et le reste des Etats-Unis, de France, d'Autriche, du Liban et des Emirats Arabes Unis. La moitié de ces personnes vit et travaille actuellement en Arménie.

Repat Armenia est une organisation de droit privé à but non-lucratif, qui ne reçoit aucune subvention de l'Etat, ni d'une quelconque formation politique. Initiée par 8 donateurs, la fondation compte actuellement 19 donateurs - 16 personnes physiques et 3 personnes morales - dont aucun n'est majoritaire. Il est intéressant de noter que nos donateurs sont principalement de la Russie. Cela va à l'encontre des préjugés répandus selon lesquels les Arméniens de Russie ne feraient rien pour l'Arménie. Quant à nos ressources humaines, nous avons une équipe composée de quatre personnes dont trois travaillent à plein-temps et une à mi-temps. Nous avons également des bénévoles qui viennent nous aider dans le cadre de différents programmes ou stages par le biais des organisations telles que l'UGAB, *Birtright Armenia* etc.

De quelle manière aidez-vous les personnes qui s'adressent à vous?

Je dois préciser d'emblée que nous ne proposons pas de l'aide financière. Tout d'abord, nous aidons les candidats à se faire une idée réelle de la vie en Arménie. Dans la diaspora, il existe beaucoup de préjugés sur l'Arménie. D'autre part, nous avons de vrais problèmes dans le pays. Nous ne voulons pas que les gens voient la vie en Arménie avec des lunettes roses mais nous ne voulons pas non >>>

DJEVA

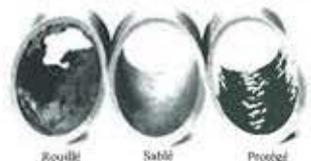
INDUSTRIE DE PIERRES SCIENTIFIQUES
HRAND DJEVAHIRDJIAN S.A.
CH - 1870 MONTHEY
VALAIS-SUISSE

IP Inter Protection
Technology

CEC-SYSTEM™

Nettoyage mécanique et protection
interne des conduites contre la
corrosion ultérieure

Rouben OHANESSIAN Directeur
www.interprotection.ch

Rouillé   Sablé   Protégé

Tél. 021 731 17 21
info@interprotection.ch

Interview exclusive avec Vartan Marashlyan sur le rapatriement

>>> plus qu'ils aient un regard négatif sur tout. Nous souhaitons qu'ils voient les bonnes choses et contribuent à surmonter les problèmes. Nos conseils portent sur des questions très variées telles que l'organisation du déménagement, l'acheminement des meubles et effets personnels, le transfert des avoirs de l'étranger, le choix du statut en Arménie, les démarches administratives, le budget à prévoir pour

le ménage, la scolarisation des enfants, la recherche du travail etc. Tous ces conseils sont entièrement gratuits. Nous avons un réseau de 600 personnes rapatriées qui sont prêtes à aider les nouveaux arrivants à s'intégrer en Arménie. Les personnes intéressées peuvent entrer en contact avec les membres de notre réseau via notre groupe Facebook et obtenir des réponses à leurs questions. Pour les demandeurs d'emploi, nous organisons des séances de formation sur la manière de rédiger un CV et de se présenter à un entretien d'embauche en Arménie. Si la personne veut commencer son propre business, nous la mettons en contact avec des rapatriés actifs dans le même domaine qui ont connu du succès ainsi qu'avec des sociétés de conseils juridiques et d'audit qui lui fournissent gratuitement les informations de base.

Toute personne qui change son lieu de résidence est confrontée à des problèmes d'intégration sur les plans social et professionnel. Avec notre réseau de rapatriés, nous essayons d'aider les nouveaux arrivants à franchir cette étape le plus facilement possible. Il est vrai qu'en premier temps nous mettons les rapatriés en contact avec d'autres rapatriés mais le but ultime pour nous tous est de devenir «Hayastantsi» (citoyens d'Arménie). Nous travaillons aussi avec la population locale pour la sensibiliser aux avantages que présente le rapatriement des Arméniens de la diaspora. Notre peuple, qui a vécu pendant des années dans une culture mono-ethnique, n'est pas habitué à ce multiculturalisme et nous essayons petit-à-petit de casser les préjugés. Il en va de même pour les rapatriés qui doivent comprendre qu'ils ont à la fois des nouveautés à apporter à ce pays et des choses à apprendre sur place. En fin de compte, le but n'est pas de créer de différentes communautés de rapatriés mais de devenir une partie intégrante de l'Arménie.

Combien de personnes se sont-elles adressées à Repat Armenia jusqu'à maintenant? Quel est leur profil? Assurez-vous un suivi avec les personnes rapatriées?

A ce jour, nous avons reçu 450 demandes dont la moitié de Syrie, 10% des Etats-Unis, 10% de Russie, 5% d'Iran, 5% du Liban, 3% du Canada, de la Grande-Bretagne et d'autres pays. Je précise que nous recevons également des demandes de la part des personnes qui ne veulent pas s'installer en Armé-

nie tout de suite mais planifient leur rapatriement à long terme. Entre 80 et 85% des demandeurs cherchent un emploi, environ 10% veulent commencer un business, 5% ont des problèmes liés à l'éducation et le reste ont besoin de conseils juridiques et autres. Une centaine de personnes ont trouvé du travail par nos soins ou avec notre aide et une vingtaine ont commencé leur propre business. Cinq familles sont établies en Artsakh (Karabagh). Les personnes qui s'adressent à nous sont principalement des jeunes. Parmi ceux-ci, il y en a qui viennent en Arménie via *Birtright Armenia* (<http://birtrightarmenia.org>) en tant que stagiaires ou bénévoles sans avoir l'intention d'y rester. Mais au bout de 3, 6 ou 12 mois, 6% d'entre eux décident de s'y installer immédiatement alors que 15% expriment le désir de le faire plus tard. Actuellement, nous essayons d'augmenter ces pourcentages.

Nous gardons le contact avec les rapatriés et organisons régulièrement des rencontres auxquelles participent également des candidats au rapatriement, des Arméniens locaux et des personnes de passage à Erevan. Nous avons organisé des forums sur le rapatriement à San Francisco, Los Angeles, Londres et Moscou. D'autres forums sont prévus jusqu'à la fin de l'année à Beyrouth et à Paris. Nous sommes prêts à en organiser davantage selon la demande, dans la langue et les domaines souhaités.

Quelle est la motivation principale derrière le rapatriement de ces dernières années?

Nous sommes venus en Arménie de pays différents mais nous avons tous la même motivation: Le sentiment que c'est notre pays, qu'il nous appartient, que nous sommes responsables de son développement; c'est très émotionnel et ce sentiment d'attachement ne nous quitte plus. Si vous venez en Arménie et nouez des contacts avec les rapatriés qui participent à la vie sociale et luttent pour le changement, vous avez une autre image de l'Arménie, bien différente de celle décrite par les chauffeurs de taxi à Erevan. Le deuxième facteur est la qualité de vie: Le rythme de vie étant plus lent en Arménie, vous pouvez faire beaucoup de choses dans la journée, passer plus de temps avec vos enfants et avoir une vie sociale plus épanouie. L'Arménie est aussi un pays sûr notamment pour les enfants. A part cela, vous n'avez pas besoin de déployer des efforts pour que vos enfants parlent l'arménien, grandissent dans la culture >>>

Interview exclusive avec Vartan Marashlyan sur le rapatriement

»»» arménienne et ne soient pas assimilés. Sur le plan professionnel, malgré un taux de chômage élevé, l'Arménie manque de spécialistes dans certains secteurs en voie de développement. Un nombre de sociétés consultent notre base de données à la recherche de spécialistes car il existe malheureusement un déséquilibre sur le marché de travail: d'une part, un trop grand nombre d'économistes et de juristes de niveau moyen ne trouvent pas de travail et d'autre part, 2000 postes sont à pourvoir à l'heure actuelle notamment dans le secteur des technologies de l'information. Par ailleurs, les rapatriés qui trouvent du travail dans ces secteurs ne commencent pas leur carrière en bas de l'échelle mais à un niveau supérieur grâce à leur savoir faire et expérience acquis dans leurs pays respectifs. Parmi les autres atouts, je peux citer le climat, la nourriture biologique et la beauté des paysages. Aujourd'hui notre pays, l'Arménie avec l'Artsakh, couvre une superficie de 42000 km² qui nous appartient intégralement. Un nombre de 5 à 6 millions ou plus de personnes peuvent vivre dans ce pays, qui est de la même taille que la Suisse, et nous devons tous aspirer à l'édification d'un Etat fort.

A votre avis, quel serait le profile des meilleurs candidats au rapatriement en Arménie?

Il existe actuellement dans le monde des affaires un nouveau format que nous essayons de développer en Arménie: Dans certaines professions, telles que concepteur de sites web, programmeur ou opérateur de centre d'appel, la personne peut être basée en Arménie et travailler pour des clients à l'étranger. C'est cette catégorie de professions qui est prioritaire car le marché local est restreint et ses possibilités sont limitées. Actuellement, nous avons besoin d'une expansion économique. La deuxième catégorie comprend les activités liées à l'exportation. Viennent ensuite les autres professions. Quant à l'âge des candidats, il est préférable qu'ils soient jeunes mais ce n'est pas une obligation.

Quel message avez-vous pour nos lecteurs?

Tout d'abord je vous propose de visiter plus souvent l'Arménie. C'est un point très important. Si vous voulez rester arménien, vous devez avoir des liens avec l'Arménie. Deuxièmement, venez avec un bon programme. Il existe en Arménie de nombreuses initiatives sociales intéressantes et lorsque vous adhérez à l'une de celles-ci, vous avez une autre image de notre pays et vous percevez différemment votre rôle. Je fais appel à chacun de trouver son rôle et son lien avec l'Arménie. Notre groupe comprenant

Բանաստեղծություններ

Իմ լաւ բարեկամ յիշիր խօսքը իմ որ ամէն մի մարդ պէտք է աշխարհին և դու այդ պարտքը պիտի հատուցես որ բուժիչ դառնայ մեր յետնորդներին: Դու ժամանակդ մի վատնիր իզուր որ ափսոսանքով էլ յետ չնայես. ազատ ժամանակ շատ կայ այս կեանքում, շոյլ կեանքը քեզ ցաւ կը պատճառի որ դու գոհ նայես կեանքիդ, կեանքը քեզ և որ այդ կեանքում դու յաւերժ փայլես:

***

Կեանքիս գարունը
ինձ մօտ յարատեւ ու երկար թուաց
ամառը՝ մի տեսակ շտապողական.
Ձգտումս էր անսանձ
երբ ոտք դրեցի ես աշնան շնմին.
Խոր ափսոսանքով յետեւ նայեցի
ու նոր հասկացայ
մեծ անելիքս յետեւում մնաց:

***

Ժամանակը քեզ կրճատեց
ինձ կողոպտեց ժամանակը
սեւ մազերս սպիտակեց
գոյնս փոխեց ժամանակը
արեւն անցաւ սարի յետեւ
մթնեց օրս սեւ ամպի պէս
Անցաւ գնաց էլ յետ չի գայ
հին յուշ դարձաւ ժամանակը:

Վազգէն Վարդանյան

Վազգէն Գերասիմի Վարդանյանը ծնուել է 1930 թուին Ապարանի շրջանի Վարդենիս գիւղում: Մասնագիտական աշխատանքի հետ մեկտեղ մասնակցել է Էջմիածնի գրական խմբակի պարապմունքներին ու մի քանի անգամ տպագրուել թերթերում:

des rapatriés présents et futurs est toujours prêt à vous aider dans votre démarche. Nos aïeux ont rêvé d'avoir un Etat. Aujourd'hui ce rêve est exaucé mais si nous ne faisons pas bon usage du temps qui nous est imparti, nous risquons de nous retrouver dans une très mauvaise situation. Dès lors, il nous appartient de nous efforcer de résoudre les problèmes et de mettre le pays sur la bonne voie.

Propos recueillis et traduits de l'arménien par Maral Simsar. Photos RepatArmenia

Ndlr: Pour savoir plus sur *Repat Armenia*, consulter les histoires personnelles des rapatriés, des offres d'emploi en Arménie et d'autres informations utiles, visitez <http://repatarmenia.org/eng/>

ARTICLES DE FETES

Costumes & accessoires de déguisement
Guirlandes, ballons & cotillons
Farces & attrapes
Drapeaux

depuis 1928

13, Rue de la Rôtisserie - 1204 Genève
022 311 87 08 - www.lagaite.ch

La Gaîté

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ «ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ԴԵՄՔԸ»

Արա Մարտիրոսեան

Հայաստանը եւ Թուրքիան հարեւան պետութիւններ են, որոնց միջեւ, սակայն, չկան միջպետական յարաբերութիւններ: Գաղտնիք չէ նաեւ, որ դրա պատճառը ոչ թէ Հայաստանի, այլ Թուրքիայի դիրքորոշումն է: Այդ երկիրը ոչ միայն չի ցանկանում յարաբերութիւններ հաստատել Հայաստանի հետ, այլեւ ընդգծուած թշնամաբար է տրամադրուած մեր դէմ, շարունակելով շրջափակման քաղաքականութիւնը, միջազգային բոլոր ատեաններում միակողմանիօրէն պաշտպանելով Ադրբեջանի շահերը, արգելելով հայկական ապրանքների մուտքը իր երկիր անգամ երրորդ երկրի միջոցով, չխօսելով մեր ամենացաւոտ վերջի՝ Հայոց ցեղասպանութեան եւ այն ուրանալու մասին:

Հակառակ վերոնշեալին՝ Հայաստանում թուրքական ապրանքների նկատմամբ ոչ մի խոչընդոտ չկայ, դրանք լցուած են հայկական շուկայում, իսկ հազարաւոր հայեր էլ մեկնում են այդ երկիր հանգստանալու: Անկայտօրէն անհաւասար եւ անարդար յարաբերութիւններ, որոնք այդպիսին չէին լինի, եթէ մենք բոլորս ունենայինք ազգային արժանապատուութիւն եւ տարրական ինքնապահպանման բնագոյ: Յիշեցնենք, որ նման բնագոյ ունի իւրաքանչիւր կենդանի էակ, ինչը նրան օգնում է պահպանել կենսքը այլ կենդանիներից իրեն սպառնացող վտանգների դէպքում: Մինչդեռ մեր երկրի բնակչութեան մի զգալի մասը ուղղակիօրէն լծուած է մեր թշնամի երկրի հզօրացմանն ու բարգաւաճմանը: Խօսենք թերով:

Տարեկան 300 մլն դոլար ներդրում թուրքական տնտեսութեան մէջ Հայաստանից

2012-ին Թուրքիայից Հայաստան ներմուծել ենք 213 մլն 468 հազար դոլարի ապրանք՝ հագուստ, շինանիւթեր, կենցաղային իրեր եւ այլն: Սա մեր ներմուծման մօտ 5 տոկոսն է կազմում: Բնական է, հարց է առաջանում, իսկ որքա՞ն է կազմում Հայաստանից Թուրքիա արտահանումը: Ընդամենը 927 հազար դոլար: Եւ պատճառն ամենեւին էլ այն չէ, որ հայկական ապրանքներ չկան, որոնք մրցունակ են Թուրքիայում: Պատճառն այն է, որ Թուրքիայում հայկական իւրաքանչիւր ապրանքի նկատմամբ 1000 տոկոս մաքս է սահմանուած, ինչը նշանակում է, որ հայկական ապրանք այդ երկիր մուտք գործելուց թանկանում է 10 անգամ եւ դառնում անմրցունակ: Սա, ի գիտութիւն քաղաքական եւ լրատուական դաշտի թուրքասեր «լիբերալների», որոնք «մոռանում են», որ տնտեսական յարաբերութիւնները պետք է լինեն երկկողմանի եւ սեփական ապագային եւութիւնը թաքցնելու համար ծաղրում են թուրքական ապրանքները չգնելու կոչ անողներին:

Առաւել անընդունելին Հայաստանից Թուրքիա հանգրստանալու մեկնողների հանգամանքն է: Թուրքիայի մշակոյթի եւ տուրիզմի նախարարութեան տուեալների համաձայն, 2012-ին Հայաստանից այդ երկիր են մեկնել 70 956 հոգի: Բնական է, որ դրանց գերակշիռ մասը ամառային սեզոնին (եղանակին) հանգստի գնացողներն են, իսկ մնացեալը՝ թուրքական ապրանքները Հայաստան ներմուծող առեւտրականները: Ի՞նչ է սա նշանակում: Վերոնշեալ 71 հազար մեր հայրենակիցները Թուրքիայում ծախսում են նուազագոյնը 1000-1500 դոլար, այսինքն, ընդհանուր առմամբ այստեղ էլ եւս 70-105 մլն դոլար էլ թողնում ենք այդ երկրում: Փաստօրէն, սահմանափակ ռեսուրսներով

(պաշարներով) եւ ներդրումների ներգրամման կարիք ունեցող մեր երկրից հարեւան թշնամի երկրի տնտեսութեան մէջ տարեկան աւելի քան 300 մլն դոլարի ներդրում ենք կատարում: Այս ցուցանիշը որեւէ տարակարծութիւն թողնում է այն հարցում, որ մեզանից շատերը ոչ միայն զուրկ են ազգային արժանապատուութիւնից, հայրենասիրութիւնից, այլեւ տարրական ինքնապահպանման բնագոյից:

Տեղեա՞ն են մեր 71 հազար հայրենակիցները, որ 90-ականների ծանր տարիներին Թուրքիան ցանկանում էր յարձակուել Հայաստանի վրայ, ինչի մասին իր յուշերում գրել է այն ժամանակուայ Յունաստանի դեսպանը Հայաստանում, տեղեա՞կ են նրանք, որ թուրքական բանակի սպաներն ու միւս մասնագետները նաեւ Թուրքիայում իրենց թողած գումարների հաշուին են զինում եւ վարժում ադրբեջանական բանակին, որի նշանառուների կրակից մեր զինուորներն են զոհում: Կամ՝ մեր սպառողների ո՞ր մասն է շրջում եւ հեռանում հենց միայն նրա համար, որ վաճառող ապրանքը թուրքական է: Թուրքական ծովափերի սիրահարների ո՞ր մասն է մտածել իրաժարուել այդ երկրում հանգստանալուց, թէկուզ փոքր-ինչ աւելի գումար ծախսելով, սակայն չմասնակցելով մեր թշնամի երկրի հզօրացմանն ու սեփական անվտանգութիւնը վտանգի ենթարկելուն:

Սա այն դեպքն է, որ ոչ մի պատճառաբանութիւն սոցիալական (ընկերային) վիճակի մասին չի կարող արդարացում համարուել, առաւել եւս, որ Թուրքիայի եւ թուրքական ապրանքների այլընտրանքը գոյութիւն ունի: Քիչ հնարաւորութիւն ունեցող ծովափնայ հանգիստ սիրողները կարող են հանգստանալ նաեւ հարեւան Վրաստանում, իսկ աւելի մեծ հնարաւորութիւններ ունեցողները՝ բազմաթիւ այլ երկրներում, բայց ոչ Թուրքիայում, թուրքական ապրանք ներմուծողները կարող են դրանք ներմուծել այլ երկրներից, իսկ սպառողները՝ առաջին հերթին գնեն տեղական ապրանքները, եթէ այդպիսիք արտադրում են մեզ մոտ, իսկ եթէ չեն արտադրում, այլ երկրների արտադրանքը, բայց ոչ թուրքականը: Իսկ ի՞նչ պետք է անի պետութիւնը այս հարցում:

Մաքսատուրքերի կիրառում թուրքական ապրանքների նկատմամբ

Նախ՝ թուրքական ապրանքների, մասնաւորապէս տեքստիլ (հիւսուածեղէն) ապրանքների առնչութեամբ, բաւականին երկար ժամանակ է, ինչ մեր թեթեւ արդիւնաբերական ձեռնարկութիւնները պահանջում են հաւասար հարկման դաշտ՝ ոչ թէ արտօնեալ, այլ հաւասար: Բանն այն է, որ Թուրքիայից ներմուծուող հագուստները մաքսազերծում են կիլոգրամներով, իսկ տեղում արտադրուող իւրաքանչիւր հագուստն է հարկում, ինչը ներքին շուկայում եժանացնում է թուրքական եւ թանկացնում տեղական հագուստները: Կառավարութիւնը զգուշանում է թուրքական ապրանք ներմուծողների դժգոհութիւններից, բայց ժամանակն է, որ խթանենք մեր, այլ ոչ թէ այլոց եւ յատկապէս թուրքական արդիւնաբերութիւնը: Թուրքական բոլոր ապրանքների նկատմամբ հարկ է կիրառել մինչեւ 15 տոկոս յաւելեալ մաքսատուրք: Առեւտի համաշխարհային կազմակերպութեան անդամակցութիւնը մեր երկրին նման իրաւունք տալիս է, իսկ նկատի ունենալով մեր ապրանքների նկատմամբ Թուրքիայի կիրառած մաքսատուրք- >>>

Վիճակախաղի կազմակերպում՝ Արցախի պետութեան նախաձեռնութեամբ

*Չնեցէ՛ք տոնս, շահեցէ՛ք բնակարան կամ արցախեան գորգ
Օգնեցէ՛ք վերաբնակեցման ծրագրին*

Արցախի մէջ վերաբնակեցման թեման պետք է միշտ արդիական մնայ, անկախ թէ որ քաղաքական ուժերը կ'իշխեն Հայաստանի եւ Արցախի մէջ, կամ թէ ինչ տրամադրութիւններ կան Սփիւռքի մէջ:

Այս կարծիքը կրկնուած է Արցախի փոխ վարչապետ Արթուր Աղաբեկեանի կողմէ, որ կ'ըստ թէ «1994-99 թթ. կատարուել է տարերային վերաբնակեցում, ինչը նման էր խորհրդային տարիների հայրենադարձութեանը, երբ անձը չգիտեր, թէ ո՞ւր է գնում, ի՞նչ պայմաններում է ապրելու»:

Արցախի փոխ վարչապետը դիտել կուտայ թէ այն տարիներուն ձեւաւորուած 50-60-հոգիւնց բնակավայրերը այսօր ծանր բեռ են պետութեան համար, քանի որ անոնք յառաջիկային չեն կրնար հասնիլ 1000 հոգիի սահմանին, սակայն պետութիւնը հաղորդակցական բազմաթիւ խնդիրներ պետք է լուծէ նաեւ իրենց համար:

Ըստ փոխ վարչապետին՝ 1999-Էն ետք որոշ չափով փոխուած են մօտեցումները վերաբնակեցման վերաբերեալ: Իսկ ներկայիս արդէն յստակ ուղիներ կը նշուին այս ուղղութեամբ:

Այսօր կ'իրականացուի վերաբնակեցում զիւղերու գոյքագրում. բնակչութեան թիւին համապատասխան անոնք կը խմբաւորուին եւ ըստ այնմ ծրագրեր կը մշակուին: Օրինակ՝ մինչեւ 2017 թուականը 200 եւ ավելի բնակիչ ունեցող զիւղերուն մէջ պետք է ապահովուի կանոնաւոր ջրամատակարարում:

Կը նախատեսուի նաեւ Քաշաթաղի, Հադրութի եւ Շահումեանի շրջաններու որոշ զիւղերու մէջ բնակչութիւնը հասցնել 1.000ի:

Այս բոլոր ծրագիրները յաջողցնելու համար պետական վիճակախաղ կը կազմակերպուի՝ հաշուի առնելով այլ երկիրներու փորձառութիւնը: Այս վիճակախաղին մէջ սակայն յաղթական դուրս եկողը՝ նիւթական գումար չէ որ պիտի ստանայ: Նուէրները հիմնականօրէն հետեւեալներն են՝ բնակարաններ Ստեփանակերտի եւ հաւանաբար նաեւ Շուշիի մէջ եւ Արցախեան ձեռագործ գորգեր:

2000 դրամ (4 եւրօ) արժող տոմսերու 40 առ հարիւր տոկոսի գումարը պիտի ուղղուի վերաբնակեցման ծրագրերուն, 40 տոկոսն ալ՝ շահողներուն: Մնացեալ 20 առ հարիւրը պիտի տրամադրուի վիճակախաղի կազմակերպման ծախսերուն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ «ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ԴԵՄՔ»

»»» քերը՝ մենք նաեւ դրա բարոյական իրաւունքն ունենք: Ընդ որում, այդ մաքսատուրքն ավելի բարձրացնելու իրաւունք ունենք, եթէ ներմուծման պատճառով տեղական արտադրութիւնը վնասներ է կրում, ինչն առկայ է թուրքական թերթի արդիւնաբերութեան ապրանքների հետ կապուած իրավիճակում: Յիշեցնենք, որ տարիներ առաջ թուրքական սննդամթերքն ուղղակի արգելուեց Հայաստան ներմուծել, ինչից ոչ ոք չտուժեց, իսկ մենք բոլորս շահեցինք:

Բնական է, որ Թուրքիա այցելողների նկատմամբ ոչ մի արգելք պետութիւնը չի կարող սահմանել: Այլ բան է՝ խրախուսել տեղում հանգիստը, ինչը մասամբ արւում է պետական աշխատողների համար նախատեսուած սոցիալաթիւրքով: Սակայն, մի քանի տարի առաջ ներքին բանաւոր հրահանգ եղաւ պետական պաշտօնեաներին, որ նրանք իրենց հանգիստը Թուրքիայում չանցկացնեն: Թերեւս, վատ չէր լինի Նոյնն անել նաեւ այժմ:

Փոքրիկ յոյս

Այդուհանդերձ, անկախ պետութեան ձեռնարկելիք քայլերից, մեզանից իւրաքանչիւրը պետք է յիշի մեր պատմութիւնը, տեսնի ներկան եւ չանի քայլեր, որոնք ուղղակիօրէն վտանգում են մեր երկրի, ժողովրդի, հէնց իր անվտանգութիւնը:

Եւ վերջում, փոքրիկ յոյս այն բանի, որ Հայաստանի «թուրքական դեմքը» տեղի է տալիս: 2012-ին Թուրքիա մեկնողների թիւը մօտ 2 տոկոսով նուազել է 2011-ի համեմատ, իսկ 2013-ի յունուար-մայիսին Թուրքիայից Հայաստան ներմուծումը նուազել է՝ նախորդ տարուայ Նոյն ժամանակահատուածի 74,2 մլն դոլարի փոխարէն կազմելով 73 մլն դոլար: Գուցէ աստիճանաբար զարթնում է մեր ինքնապահպանման բնագործ:

(Ազգ)

Տոմսերը պիտի իրացուին յաջորդ տարուայ Մայիս 9-ին, իսկ վիճակախաղը պիտի կայանայ Դեկտեմբեր 28-ին՝ ԼՂՀ Գերագոյն խորհուրդի առաջին նիստի օրը (պատմական 1991 թուականին): Վիճակախաղի օրը կը նախատեսուի շատ փայլուն ձեռնարկներու շարք՝ մայրաքաղաք Ստեփանակերտի ու յարակից բնակավայրերու երեխաներու մասնակցութեամբ եւ ամէն ինչ պիտի հեռասփռուի ուղիղ եթերով:

Արցախի փոխ վարչապետը դիտել կու տայ թէ պետութեան փափաքն է որպէս ազգային տուրք դիտել տոմսի այս փոքրիկ գումարի յատկացումը, գիտակցելով թէ իւրաքանչիւր հայ անհատ իր մասնակցութիւնը կը բերէ վերաբնակեցման ծրագրին եւ ձեռագործ գորգերու արհեստի զարգացման, որ միաժամանակ պիտի հակադարձէ Ատրպէյճանի քաղաքականութեան, որ արցախեան գոյգարուեստը որպէս իրը կը ներկայացնէ: Ըստ ծրագրի՝ Արցախի մէջ նուազագոյնը 500 գորգագործ՝ ամսական կը պատրաստէ 1,5 քմ արտադրանք, որ բաւական մեծ ծաւալ կը կազմէ, ընդհանուրին մէջ:

(ԱՇՍ ՕՐ)

Nouvelles du Centre Arménien Hagop D. Topalian, Genève

Artzakank a rencontré Daniel Papazian, président de la Fondation Saint-Grégoire l'Illuminateur

A: Depuis quelques mois nous vous voyons très actif dans les locaux du Centre, que se passe-t-il ?

Vous avez bien observé, je suis effectivement très investi dans un projet de gestion et valorisation du Centre que le Conseil de la Fondation Saint Grégoire l'Illuminateur (FSG) m'a chargé de piloter.

A: De quoi s'agit-il ?

La FSG voit avec beaucoup de satisfaction les activités dans les locaux du Centre se multiplier, surtout grâce à la formidable dynamique de l'UAS, mais reste préoccupé par les frais de fonctionnement.

A: Vous voulez dire que la fondation n'a pas les moyens de couvrir les frais du Centre ?

C'est exact. Les utilisateurs du Centre, principalement nos associations, ne participent que très partiellement aux frais d'éclairage, de chauffage, de nettoyage et d'entretien du Centre. Or, la FSG, propriétaire des murs, n'a ni capital ni revenus. Elle met donc à disposition de la communauté un espace de rencontre et de vie dont personne n'assume les coûts. En l'absence de donateurs, de sponsors ou de cotisations, la survie du Centre reste incertaine, à moins que.....

A: Comment voyez-vous l'avenir ?

Grace à la collaboration entre la FSG et la Fondation Hagop D. Topalian qui a été mise en place (cf. circulaire du 31 janvier 2013), la FSG peut envisager quelques dépenses pour atteindre les deux objectifs qu'elle s'est fixée : **améliorer les prestations** qu'elle offre à la communauté afin d'encourager les activités de nos associations et **générer les ressources** nécessaires à l'autonomie financière du Centre.

A: Ce que vous dites là est très ambitieux, comment pensez-vous y arriver ?

Par plusieurs dispositions:

La première concerne les moyens humains. Comme il s'agit d'un engagement important qui ne peut être mené en lui consacrant une heure par ci, une heure par là, et qu'il demande des compétences et de l'expérience professionnelles, la Fondation s'est adjoint la collaboration d'Astrig Marandjian avec qui j'avance sur ce projet. Ce point me donne l'occasion d'exprimer publiquement la reconnaissance de la Fondation à Madeleine et Khatchig Karaagopian pour leur engagement et leur dévouement en faveur du Centre pendant tant d'années.

A: Et concrètement ?

La seconde disposition concerne les locaux. Nous avons établi l'inventaire des occupations des salles en temps et en espace et nous avons récolté les souhaits de chacun des utilisateurs de notre communauté. Sur cette base, nous avons conçu une redistribution des activités, la suppression des espaces «morts» et l'optimisation des rangements. Il s'agit bien évidemment d'un projet qui sera soumis à l'approbation de l'ensemble des personnes concernées.

A: Quels seront les principaux changements

Le premier, qui est déjà intervenu, est l'équipement du

jardin pour le rendre plus accueillant et plus confortable (barbecue, mobilier). Puis pourront suivre le regroupement de la bibliothèque dans un espace unique, la création d'une salle de conférence, la création d'un espace de rencontres informelles, la création d'un office attenant à la cuisine pour le matériel mis à disposition des locataires, le contrôle de l'accès des voitures sur la terrasse (tellement endommagée par le trafic des véhicules étrangers). Tout ceci, sans perdre de vue les besoins de nos associations.

A: Vous avez dit : «locataires». De qui voulez-vous parler

Nous touchons là le deuxième objectif et le troisième volet des dispositions. Il s'agit des mesures qui permettront la location de nos salles à des tiers, afin de générer des revenus pour alléger, voire couvrir les frais du Centre.

A: Comment voulez-vous y prendre ?

Le succès de cet objectif dépend avant tout des outils de communication et de publicité dont nous pouvons disposer. C'est pourquoi nous voulons développer un site internet valorisant nos locaux et leurs atouts, ainsi que les services que nous pouvons offrir. Un tel site rendra nos offres accessibles à travers les moteurs de recherches des salles à louer (site officiel de la Ville de Genève, etc.) et devrait favoriser le contact avec les locataires potentiels. Il faudra mener parallèlement un sérieux travail de prospection.

A: Dans tout cela, qu'attendez-vous de la Communauté ?

J'attends avant tout de l'ouverture d'esprit, de la prise de conscience et de la tolérance. Tout changement est source d'inquiétude mais peut et doit offrir de nouvelles opportunités. Il n'est pas bon de s'enfermer dans des habitudes. Il faut observer les changements dans notre environnement et les prendre en compte dans nos choix.

La composition de notre communauté évolue, les rapports entre la diaspora et l'Etat arménien évoluent, les générations changent et ne se ressemblent pas. Tout ceci nous impose une remise en question permanente. Je voudrais que chaque membre de notre communauté ait un comportement fraternel, tolérant et respectueux envers les autres, quelle que soient les différences (de culture, de langue, d'opinion, de portemonnaie). C'est en maintenant la solidarité et la confiance réciproque que nous assurerons l'avenir arménien de nos enfants. En bref, nous ne pourrions progresser qu'en tirant sur une seule et même corde. Dans la même direction et **tous ensemble**.

Un concert exceptionnel

par V. Breguet-Safarian

Dans le cadre du Festival «Puplinge classique» avait lieu vendredi 2 août 2013, à l'Eglise de Puplinge, un concert donné par l'Orchestre de Chambre d'Arménie, dirigé par Vahan Mardirossian et dédié au 110ème anniversaire d'Aram Khatchaturian. Ce concert était placé sous le Haut-Patronage de l'Ambassade d'Arménie et sponsorisé par certaines fondations arméniennes de Suisse et quelques donateurs privés.

Dans la première partie, nous était proposé pour commencer, le Concerto pour violoncelle en do majeur de Joseph Haydn. Le soliste Mathias Bartholomey, jeune et talentueux violoncelliste, sut, avec le soutien merveilleux de l'Orchestre, nous donner une interprétation pleine de fougue et de lyrisme alternant avec des passages pleins de finesse de ce beau et très difficile Concerto.

Suivait le Grand Tango d'Astor Piazzolla pour violoncelle et orchestre dans une exécution brillante avec des rythmes endiablés où soliste et orchestre surent donner, grâce à Vahan Mardirossian, le souffle grandiose et unique qui les animait. Le public, très enthousiaste, ovationna longuement cette œuvre et Mathias Bartholomey nous offrit en «bis» une très belle pièce (probablement d'inspiration ou d'origine irlandaise).

Après l'entracte, Vahan Mardirossian nous présenta de manière très vivante et avec humour la Polymonodie de Serguey Aghadjanian dont le thème unique (mélodie du XVe siècle) est utilisé comme dans un canon ou une fugue. Il est d'abord joué par les violoncelles, puis petit à petit est repris par d'autres groupes d'instruments pour aboutir à la totalité de l'orchestre dans une très belle progression et une plénitude d'expressivité et de chaleur pour finir par le violon dans un «pianissimo» savant. Pièce très intéressante et très applaudie.

Mardirossian nous expliqua en quelques phrases la personnalité de Komitas et l'héritage musical que les Arméniens ont reçu grâce à lui, de leur musique populaire, transmise jusque là par tradition orale. Il expliqua aussi les Miniatures Arméniennes qu'ils allaient nous jouer, qu'Aslamazian avait transcrites pour quatuor et par extension pour orchestre à cordes. Il expliqua de manière si vivante, si claire et si espiègle que le public (dont la majeure partie n'était pas arménienne) a pu ensuite mieux savourer les quatre Miniatures interprétées à la perfection. Le brio et la beauté de l'exécution déchaînèrent l'admiration et l'enthousiasme du public, qui ovationna longuement, chaleureusement et debout cette œuvre.

Maestro Mardirossian nous annonça alors que le concert n'était pas encore fini et qu'une surprise nous

attendait. Comme la soirée était dédiée au 110ème anniversaire d'Aram Khatchaturian, ils allaient nous présenter une œuvre écrite par R. Altounian, intitulée «Khat-chaturiana» et inspirée des thèmes des ballets Gayané, Spartacus et Masquerade. A nouveau, le public, de plus en plus enthousiaste, ovationna debout pendant de longues minutes cette magnifique prestation.

Vahan Mardirossian et son orchestre nous récompensèrent en exécutant une œuvre pour orchestre sans archet, d'inspiration américaine et dans un esprit «jazzi», bien balancée et pleine d'humour, intitulée «Bling, blang et blong».

Le public, très nombreux, quitta l'Eglise de Puplinge dans la joie et le bonheur d'avoir assisté à un concert extraordinaire et exceptionnel.

L'Orchestre de Chambre d'Arménie est un orchestre professionnel de grande valeur avec des qualités musicales et techniques immenses, avec en plus un plaisir à «jouer la musique», de plus en plus rare aujourd'hui, surtout quand il est dirigé par Vahan Mardirossian, son directeur musical.

Voilà un concert que l'on n'est pas prêt d'oublier...

Fondation Diran et Charles Philipposian 20ème anniversaire

Concert

offert par

des artistes boursiers de la Fondation

Dimanche 15 septembre à 17h00

Lycéum-Club de Genève

3 Promenade du Pin - 1204 Genève

Un cocktail sera servi à l'issue du concert

Entrée libre - Places limitées

Prière de réserver auprès de

Mme Thérèse Gindraux au 079 916 31 82

ou Mme Arminé Tavitian au 078 600 36 76

CONCERTS

Carl Orff

Carmina Burana

Nikolaï Rimski-Korsakov

Suite Symphonique "Shéhérazade"

Varduhi Khachatryan, mezzo-soprano

Daniel Gàlvez-Vallejo, tenor

Luc Baghdassarian, direction

Orchestre de Ribaupierre

Chœur Symphonique de Vevey

Chœur A Cappella d'Yverson

Chœur Scala d'Yverdon

Cheffe de Chœur Véronika Horber

Vendredi 8 novembre 2013 à 20h15

Auditorium Stravinski 2m2c, Montreux

Samedi 9 novembre 2013 à 20h30

Victoria Hall, Genève

www.concertus.ch

ԵՐԵՎԱՆԻ «ԲՐԵՆԴ»Ը

Կարո Ստանոս

Յեռուստացոյց էի նայում, մէկ էլ հաղորդավարն ասաց, թէ Փարիզն ունի իր Եյֆէյեան աշտարակը, Լոնդոնն ունի իր Բիկզ- Բէկզը, իսկ Երևանը չունի իր «բրենդը»... «Բրենդ» բառը առաջին անգամ էի լսում, չգիտեմ էլ, թէ ինչպե՞ս ծագում ունի, բայց կարծես թէ հասկացայ միտքը: Կարծեմ, խորհրդային իրակա- նութիւնում «սիմվոլ» էին ասում, իսկ հայերէն՝ խորհրդանիշ: «Բրենդը» «բրենդի»ի հետ ոչ մի կապ չունի... Լաւ բան են մտածել.- Ինչո՞ւ Երևանն էլ չունենայ իր «բրենդը»... Ինչո՞ւ մենք էլ օգտակար չլինենք այս հարցում մեր խորհուրդներով ու առաջարկներով...

Երևանի «բրենդ» կարող է համարուել կայարանում բասն տարուց անելի անաւարտ կառոյցը, ինչպէս նաև Դուին աներակ-հիւրանոցը: Կարող են համար- ւել մի բանի միլիոն տնկած- չորացուած տնկիւները... Կարող է մեր Յանրապետութեան հրապարակը լինել կամ, ասենք, մեր Յիւսիսային անմարդաբնակ պողո- տան, որով «իրագործուեց» Մեծ Թամանեանի երա- գանքը, որով «ինքն» էլ վերացրեց-ոչնչացրեց հրա- պարակի «բրենդայնութիւնը» կողքերից դեպի առ աստուած ձգուող երկնաքերներով... Կամ կարող է «բրենդ» լինել 100-150 տարուայ 2-3 յարկանի շէնքը, որի վրայ վեր է խոյացել երկնաքերը... Կարող է բաղաբային զուգարաններ չունենալն էլ է «բրենդ»: Միգուցէ շէնքերին, ծառերին, սիւներին սոսնձած- կացրած յայտարարութիւնն ու գովա՛զդն են «բրենդ»: Մեր հեռուստաընկերութիւններն են «բրենդ», որ հայերէն չեն թարգմանում հաղորդում- ները... Կարող է՝ մեր ընդդիմադիր կուսակցութիւն- ներն են «բրենդ», որ չեն կարողանում արդա- րացուած և թափանցիկ ընտրութիւններ անց- կացնել... Յաւանաբար, սոցիալիզմից հրաժարուած, բայց մինչ օրս շարունակուող շաբաթօրեակներն են «բրենդ»: Իսկ աշխատանք չգտնող ու արտագաղ- թողները «բրենդ» չեն: Յապա բաղաբի ա՛ղբը... Յանրապետութեան հրապարակի Լենինի յուշար- ծանը կարո՞ղ էր «բրենդ» լինել... Կամ ասենք, Բանուորի արձանը, որի հետ գործարաններն ու բանուորներն էլ փոշիացան... Միգուցէ, անյայ- տացնողները...

Կարող է, Գրանդ Զենդին է «բրենդ», որ ստիպուած է մտածել իր արտադրութիւնը այլ երկիր տեղա- փոխելու մասին... Կամուրջներից ինքնասպան եղող- ներից մէկն է «բրենդ», որը ո՛րչ է մնացել... Միգուցէ Յայկ Նահապետն է մեր «բրենդը», որի նետաղետը չի՛ աշխատել տեղադրման օրուանից...

Բարեգործ-հարուստների յուշարձանների տեղադր- ման նախագիծը մի՞թէ «բրենդ» չէ: Յայկական աշ- խարհում կնուք-ծնունդներին բացակայ չստացողը «բրենդ» չի՞... Էլի սխալուեցի. հայկական աշխարհի «բրենդ» է... Այսբանից յետոյ զարմանում ես, թէ ինչպե՛ս է մնացել Պետրոսի յուշարձանը... սա էլ կարող է «բրենդ» լինել: Կամ կուլայով ջուր ծախող տղան... Զաղաքին վայել «բրենդ» է... Իսկ ինչո՞ւ այդ «բրենդ» կոչեցեալը անպայման պետք է մեծ լինի: Կարո՞ղ է, պետք է բանդել Ամառային կինոթատրոնը, որի տեղում կը լինի մեր «բրենդը»... Միգուցէ «Կուկու- ռուկի» տեղում... Միգուցէ մի բանի մնացած գրախա- նութներն ու կինոթատրոնն են «բրենդ»... Կարող է՝ Ազատութեան հրապարակում գլուխգոլոր, հպար-

տացողն է «բրենդ», որ առաջին անգամ օգտագործել է հայրենակից բառը... Իսկ «Ոսկէ ծիրան» փառա- տօնի տեղադրած արժանաւոր ոսկեայ աստղերը... Զգնահատուած և նեղացուած դիրիժորը... Սա այլ թեմա է... Ազգային ժողովում խոստացուած, բայց չձերբակալուած պատգամաւորները, կամ ժողովրդին աղաչող-պաղատող, 50.000 աշխատատեղ չստեղծո- ղը... Զէ, սրանք Երևանի «բրենդ» չեն կարող լինել... Կամ լեզուի տեսչութիւնը, որ մինչև հիմա լուծ է, չի բացատրում «բրենդ» և օտարահունչ բառերի իմաս- տը... Էլ ո՞րն ասեմ, էլ ո՞րը...

Իսկ մեքենայից ծխախոտի մնացորդը դուրս գցողը... Գուցէ արևածաղիկը... Պետք է սրանց յուշարձանները կանգնեցնել...

Միգուցէ այն թաղապետն է, որը շէնքի բնակիչների խնդրանքին՝ բարեկարգել բակը երեխաների հա- մար, պատասխանում է. «Ձեր շէնքը ընդդիմադիր է»...

թում է, որ շատ «բրենդներ» առաջարկեցի, ընտրու- թիւնը՝ ձեզ... Մի բան էլ անելացնեմ: Ինչպե՛ս կարող է Երևանը «բրենդ» ունենալ, իսկ Գիւմրին՝ ոչ: Դրա համար էլ եկե՛ք մտածենք, որ մեր բոլոր բաղաբներն ունենան «բրենդ»: Եւ այս դեպքում կը ծաւալուի մրցակցութիւն: Եւ այս ժամանակ էլ կը ծնուի իսկական «բրենդը»... Երևի մի երգ էլ պետք է գրուի այդ «բրենդի» մասին...

(Գրական Թերթ)

Սասունի Մարութա սարի Բարձր Աստուածածին Եկեղեցին վերանորոգում է

Թուրքական Anadolու գործակալութեան փոխանց- մամբ՝ Սասունի հայերի միութեան նախագահ Ազիզ Դաղջըն նշել է, թէ Բաթման նահանգի Սասունի շրջանում գտնուող Մարութա սարի Բարձր Աստուածածին Եկեղեցու վերանորոգման առաջին հանգրուանն արդէն սկսուել է, եւ մասնագետների խումբն արդէն եկեղեցում չափագրումներ է կատարել:

«Եկեղեցու վերանորոգման նախագիծը գծուել է ճարտարապետների կողմից: Վերանորոգման աշխա- տանքներն արագացնելու համար նախարարութեան հետ կապի մեջ կը լինեմ: Եկեղեցու վերանորոգումից յետոյ նախատեսում ենք մեծ թուով զբօսաշրջիկներ բերել Սասունի շրջան», -նշել է Ազիզ Դաղջըն:

Նշենք, որ Մարութա սարը գտնուում է Արեւմտեան Յայաստանի Սասուն գաւառում եւ եղել է սասուն- ցիների սիրած եւ պաշտելի սարը, որը կոչուել է Նաե Մարաթուկ:

Սասունի հայերի միութիւնը ամեն տարի յուլիսի 28- ին կազմակերպում է վերելք-ուխտագնացութիւն Մա- րութա Բարձր Աստուածածին Եկեղեցի:

(News.am)

Հայաստանի Ասորական համայնքը

Պատրաստեց՝ Բորիս Թամոյեանը

Հայաստանի բնակչութիւնը ազգային պատկանելիութեան իմաստով համարեայ միատարր երկիր է: Հայաստանում բնակուում են մի քանի ազգային փոքրամասնութիւնների համայնքներ:

Հայաստանի տարածքում ասորիները բնակութիւն են հաստատել աւելի քան չորս դար առաջ՝ խուսափելով հարեւան ժողովուրդների հալածանքներից: Ներկայիս Սիրիայի և Իրաքի տարածքից գաղթել են Արևմտեան Հայաստանի Կարսի, Էրզրումի նահանգներ և ապա Արեւելեան Հայաստան:

Լշենք, որ 1915 թուականի եղեռնին զոհ են գնացել Արեւմտեան Հայաստան գաղթած ասորիների գերակշիռ մասը:

Ներկայումս Հայաստանում ասորիների թիւը, ըստ վերջին՝ 2001թ.-ի մարդահամարի տուեալների 2300 մարդ է, որոնք բնակուում են Արարատի մարզի՝ Դուլին, Դիմիտրով, Կոտայքի մարզի Արզնի համայնքներում:

Ասորական գիւղերի դպրոցներում արդէն մի քանի տարի է դասաւանդուում է ասորերէն լեզուն, տպագրուել են անհրաժեշտ դասագրքեր:

Ցաւայի մի փաստ նկատեցինք շրջելով ասորական համայնքներում՝ մեզ հանդիպած շատ ասորիներ չգիտէին իրենց պատմութիւնը: Հայաստանում գործում է 2 ասորական եկեղեցի:

Ասորիները հիմնականում զբաղուում են հողագործութեամբ:

Ասորիների ցեղասպանութեան յիշատակին նուիրած յուշարձան է կառուցուել, Հայաստանի ասորիների «Աթուռ» ընկերակցութեան ջանքերով, Երևանի

օդակաձև զբօսայգում՝ Լայբանդեան և Մոսկովեան փողոցների խաչմերուկի մօտ:

Յուշաբարը ևս մէկ անգամ կը յիշեցնի հայ-ասորական ցեղասպանութեան ճանաչման կարևորութիւնը, ճանաչում, որը կը կանխի մարդկութեան դէմ շարունակուող ցեղասպանութիւնները:

Գարնանը՝ ապրիլ 1-ին ասորիները կը նշուում են Ամաւորը – «Հաբ Նիսան», բնութեան վերակենդանացման ու վերականգնման ամենահին կրօնական և ազգային տօներից մէկը: Աւանդաբար տօնակատարութիւններն ընթանում են երեք օր, բայց մարդիկ կը նշուում են Ամաւորը 12 օրուայ ընթացքում: Այս օրերին երեխաները չեն սովորում, և հինգ օր հաստատութիւնները պաշտօնապէս չեն աշխատում: Յատկանշական է, որ տօնի կապակցութեամբ՝ ամբողջ ընտանիքներով ասորիները գնում են շնորհաւորելու աւագներին, պապերին և տատերին: Ընտանիքների անդամները նաև նուէրներ են փոխանակում:

Լշենք, որ բացի ապրիլի 1-ին, աւանդաբար Ամաւորը տօնելուց՝ ասորիները Նոր տարին կը նշուում են նաև յունուարի 1-ին:

(Ազատ-Հայ)

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

Հայ Դպրոցական և Ընտանեկան Միութեան 17-րդ ընդհանուր ընտրական համագումարը տեղի ունեցաւ Կիրակի 26.05.2013-ին, Օպերնոյֆելտնի իր Ակումբին մէջ: Միութեան վարչական կազմի անդամներ ընտրուեցան հետեւեալ անձերը երկու տարուան համար.

Կարօ Օհանեան, ատենապետ
Վարդան Թովմասեան, փոխ-ատենապետ
Կամար Ղազարեան, գանձապահ
Թամար Թաւի-Էլմայեան, ատենադպրուհի
Նորա Աբչամ-Ղազարեան, խորհրդական
Մանուկ Օհանեան, խորհրդական
Ալեն Ասատուրեան, խորհրդական
Վարուժան Ասատուրեան, պահեստի անդամ
Սիլվա Օհանեան, պահեստի անդամ
Ատրինէ Օհանեան, պահեստի անդամ

Կարգապահական մարմին

Պօղոս Թովմասեան, Արշակ Աբչամ, Արա Տօնէր

Հաշուեքննիչներ

Գիրգոր Էլմայեան, Յակոբ Էրոյեան, Յերման Էրոյեան

PREMAT S.A.
IMPORT - EXPORT
9, RUE DES ALPES
TEL. 022 731 69 35
CH - 1201 GENEVE

aratours.ch
ARATOURS Travel Services
Tél.: +41 26 322 7777
Fax: +41 26 322 7767
E-mail: info@aratours.ch
Web: www.aratours.ch

ARMENIE
- Voyages culturels
- Voyages nature
- Voyages thématiques
- Appartements à Erévan
- Service de transport
- Service de traduction

Entretien avec le prof. Ashot Melkonyan

La falsification scandaleuse de l'histoire

Artzakank a réalisé une interview avec le professeur Ashot Melkonyan, directeur de l'Institut d'Histoire de l'Académie Nationale des Sciences d'Arménie (ANSA), sur la problématique de falsification de l'histoire.

Quels sont les principaux domaines de falsification de l'histoire par les historiens turcs et azéris ? Comment les milieux académiques réagissent-ils ?

A l'époque de l'Empire ottoman, l'historiographie et les milieux officiels ottomans utilisaient le terme *bati Ermenistan* (Arménie occidentale) comme il ressort des nombreuses cartes géographiques publiées par l'imprimerie du Sultan. Après le génocide de 1915, lorsque l'Arménie occidentale fut vidée de sa population arménienne, qui d'ailleurs fut le but principal du génocide, les Turcs ont trouvé un nouveau terme pour se référer à l'Arménie, un terme artificiel et ridicule à savoir, *Doğu Anadolu* (Anatolie de l'Est). Le mot Anatolie vient du grec et signifie «de l'Est» ou «de l'Orient». Un territoire ne peut pas s'appeler «Orient de l'Est». La Société d'histoire turque (*Türk Tarih Kurumu*), créée en 1930, a reçu des ordres directs de Mustafa Kemal de réécrire l'histoire de manière à prouver que les Turcs ont toujours vécu dans cette région. Au début, les historiens turcs se contentaient de l'histoire de l'époque seldjoukide, la période après le 11e siècle. Puis, ils ont commencé à découvrir des éléments ethniques turcs dans le plateau arménien et se sont appropriés l'histoire d'Ourartou. Mais ils n'en sont pas restés là : en s'appuyant sur l'œuvre de Moïse de Khorène, ils ont soutenu que leur ancêtre était Tork Angegh. Ainsi, Tork serait l'équivalent de Turc et Angegh signifierait laïd, puisque les Arméniens qui, a priori n'aimaient pas les Turcs, auraient appelé leur ancêtre laïd. Ils ignorent cependant qu'Angegh signifie «de la maison d'Angegh». Selon cette historiographie, tout au long de leur histoire, les Arméniens auraient toujours vécu dispersés en Arménie occidentale, ne constituant jamais une majorité. Parmi ces faux historiens, je citerai notamment Esat Uras et son livre *Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi* (Les Arméniens dans l'Histoire et la Question arménienne) paru en 1950. A partir des années 1960, les Azéris ont commencé à suivre la même politique dont la principale figure fut l'académicien Ziya Buniadov. Selon ce dernier, les origines du peuple azéri remonteraient à l'Aghbanie ou l'Albanie du Caucase (*Aghvank* en arménien) et vu que l'alphabet aghbanien a été créé par Mesrop Mashtots, les inscriptions découvertes en Artsakh ne seraient pas en arménien mais en lange oudine. De surcroît, les *khatchkars* (Croix de pierre) seraient des monuments aghbaniens qui s'appelleraient «Xaç daş», et les Azéris seraient la synthèse entre les Aghbaniens et les Turcs. Puis, ils se sont appropriés également l'histoire de l'Atropatène (*Atrpatakan* en arménien) en Iran du Nord, d'où provient le nom d'Azerbaïdjan. Après la chute de l'Union soviétique, le cynisme et l'insolence des historiens azéris a dépassé toutes les bornes. Des manuels scolaires ont été publiés dans lesquels on prétendait que les origines du peuple azéri remontaient à

l'époque des Sumériens et des Akkadiens. De surcroît, en 2005, lors de la séance dédiée au 60ème anniversaire de l'Académie des Sciences d'Azerbaïdjan, le chef de l'Etat Ilham Aliyev a déclaré ouvertement qu'il était prêt à payer les historiens azéris afin qu'ils prouvent que le Karabagh est un territoire historiquement azerbaïdjanais et cela, quel que soit le prix demandé. Ces ordres ont été suivis et les historiens azéris se sont mis à produire des ouvrages dans lesquels ils soutiennent que l'Artsakh (Karabagh), le Syounik et même la plaine d'Ararat seraient des territoires azerbaïdjanais, qu'Irivan (Erevan) aurait été offert à l'Arménie qui manquait de villes dignes d'une capitale et que l'Arménie orientale serait en fait l'Azerbaïdjan occidental. Ils n'ont pas oublié le Saint Siège d'Etchmiadzin, qui s'appellerait *Uç Kilise* et serait un centre spirituel et culturel aghbanien. Cela est tellement grotesque que toute personne instruite peut comprendre qu'il s'agit d'une tromperie. Mais l'on ne peut pas rester les bras croisés car à force de répéter un mensonge, il finit par s'ancrer dans l'esprit des gens. Lorsque nous avons remporté la victoire militaire, nous nous sommes sentis soulagés d'une certaine manière et avons pensé qu'il n'était plus nécessaire de lutter sur le plan idéologique. Mais les Azéris, qui avaient été vaincus, ont utilisé leurs pétrodollars pour lancer une campagne de propagande anti-arménienne au niveau mondial. Finalement avec un retard de 5 ou de maximum 10 ans, nous avons commencé à rétablir l'équilibre dans ce domaine. Plusieurs sites internet ont été créés avec des milliers de pages en russe et en anglais pour démasquer les historiens azerbaïdjanais. Le site de notre Institut comprend aussi plusieurs ouvrages qui réfutent cette tromperie au niveau étatique. Certains historiens russes, européens et américains ont commencé à réagir. Nous sommes intervenus activement lors des séances de l'Association des historiens des pays de la CEI pour faire inscrire à l'ordre du jour la déformation de l'histoire en Azerbaïdjan et demander la tenue d'un colloque à ce sujet. Mais les historiens de ce pays ont refusé d'y assister et se sont retirés de l'Association. Cela a été une grande victoire.

Les historiens turcs et azéris sont-ils les seuls à travestir les faits historiques par rapport à l'histoire de l'Arménie ?

Pour donner plus de crédibilité à leurs allégations mensongères, les Azéris engagent des historiens à l'étranger et tout naturellement, le facteur financier joue son rôle. Parmi les falsificateurs des faits historiques, citons le théologien Martin Tamcke, de l'Université de Göttingen, qui lance ses invectives contre les preuves matérielles du génocide. En effet, les preuves tangibles les plus solides du génocide des Arméniens sont les photos prises par l'infirmier militaire allemand Armin Wegner, témoin direct qui rassembla des documents, preuves et photographies des déportations et des massacres. D'après le prof. Tamcke, Armin Wegner, en sa qualité d'officier allemand, aurait contribué aux massacres des Arméniens, se serait emparé des tapis et des bijoux appartenant aux réfugiés arméniens et aurait reçu un pot de vin des Arméniens pour écrire son livre *Der Weg ohne Heimkehr* (Un chemin sans retour). Or, Manushak Markosyan, une chercheuse de notre Institut, a découvert qu'en traversant la frontière entre >>>

La falsification scandaleuse de l'histoire

»»» la Turquie et la Bulgarie, Wegner eut des problèmes à la douane à cause des 5 tapis qu'il transportait, ce qui dépassait le nombre autorisé. En se basant sur ce fait, le prof. Tamcke qualifie Wegner de pillard, qui aurait volé de nombreux tapis et de bijoux aux déportés arméniens. Pour ce qui est du pot de vin, Tamcke s'appuie sur une lettre du Catholicos Vazgen Ier de 1963 ou 64 adressée à Wegner, par laquelle Sa Sainteté lui exprime ses remerciements pour sa lutte en faveur du peuple arménien et lui fait un don de 1000 dollars, étant précisé qu'à cette époque Wegner vivait dans l'extrême pauvreté. Rappelons qu'Armin Wegner est le seul témoin à s'incliner devant le mémorial du génocide de Tsitsemakaberd lors de sa visite en Arménie en 1968. Il s'avère ainsi que Wegner aurait empoché 1000 dollars dans les années 1960 pour écrire un livre en 1919. Il est évident que la distorsion des faits n'a pas de limites. J'ai écrit à plusieurs reprises à la direction de l'Université de Göttingen pour signaler ces faits mais je n'ai pas reçu de réponse. Lorsque j'ai appris que Martin Tamcke était parmi les intervenants de la conférence intitulée *Genozid und Literatur : Franz Werfel in armenisch-jüdisch-türkisch-deutscher Perspektive* (Génocide et littérature : Franz Werfel dans la perspective arménienne, juive, turque et allemande), organisée par Lepsiushaus de Potsdam en mars de cette année, avec l'aide de nos amis de la diaspora nous avons trouvé les moyens pour que je puisse y participer. Pendant trois jours on ne m'a pas donné la parole en faisant fi de la pratique courante dans les milieux académiques et malgré ma qualité de directeur de l'Institut d'Histoire de l'ANSA. Le dernier jour j'ai pu m'exprimer en tant que simple participant. Après avoir réfuté les fausses allégations du prof. Tamcke, j'ai mis en garde tous les chercheurs allemands travaillant sur la question du génocide des Arméniens contre tout travestissement de l'histoire en ajoutant que les falsificateurs seront considérés comme des complices de l'Etat turc négationniste. M. Tamcke a essayé de se justifier sans succès et j'ai déclaré fermement que j'allais dire toute la vérité sans me gêner de mon attitude orientale quelque peu rude car il avait blessé le peuple arménien dans son cœur. Après la conférence j'ai reçu plusieurs lettres de solidarité non seulement de la part de nos compatriotes mais également des Allemands qui y étaient présents. Ces derniers me remerciaient de les avoir éclairés sur les thèses infondées de Tamcke.

Quels sont les moyens de lutte de votre Institut contre ces falsificateurs ?

Il y a un moyen efficace : En 2001, j'ai donné une interview au journal turc *Cumhuriyet*. Après avoir répondu aux questions du jeune journaliste, je lui ai demandé son avis sur le génocide. Il a coupé le micro et m'a répondu : « votre tâche est facile ; vous devez prouver que le yaourt est blanc alors que nous devons

Edvard Sayadyan vainqueur du Tournoi général du Festival international d'échecs de Bienne

Les gagnants du Tournoi général de gauche à droite : Ireneusz Lada (2e) Sayadyan Edvard (1er), et Nadia Angraeni M (3e)

Edvard SAYADYAN, un arménien de 18 ans a remporté le Tournoi général du Festival international d'échecs qui s'est tenu à Bienne du 20 juillet au 2 août 2013. Après avoir gagné ses huit rencontres et fait un match nul, il a totalisé un score de 8,5 points sur 9. Sur les 143 joueurs classés, figure également un autre arménien, Hovan MKRTCHYAN, qui a obtenu trois victoires contre six défaites. Nous félicitons nos joueurs prometteurs et leur souhaitons un brillant avenir. *La rédaction*

prouver qu'il est noir ». A ma question de savoir s'il pouvait publier cette phrase, il m'a répondu par la négative. Puis, je lui ai demandé s'il publierait mes réponses telles quelles et il m'a dit que cela dépendait de ses supérieurs. Finalement l'interview n'a pas été publiée. Les choses ont changé depuis. Je pense que petit-à-petit la vérité éclate. Souvent, on nous reproche de ne pas réagir aux allégations selon lesquelles Erevan serait une ville azerbaïdjanaise. Vous savez, si par exemple, quelqu'un prétend que je ne m'appelle pas Ashot Melkonyan mais Poghos Petrosyan, je ne vais pas écrire des articles pour prouver que c'est une erreur et que je suis bien Ashot Melkonyan. Si l'on accepte de débattre de cette question, cela implique qu'il existe un doute et l'on se retrouve dans une situation ridicule. Par contre, il est important de participer à des conférences ou colloques qui nous concernent. Depuis quelques années, nous avons formé une équipe de jeunes spécialistes qui maîtrisent différentes langues et qui peuvent participer aux colloques importants. Chaque fois que nous sommes informés de la tenue d'un colloque avec un programme qui pourrait faire l'objet d'un «show» turc ou azéri, nous faisons tout pour trouver les finances, en Arménie et dans la diaspora, afin d'assurer notre présence. Depuis quelques années, l'aspect financier ne constitue plus un obstacle car nous estimons que c'est une question très importante.

(Propos recueillis et traduits de l'arménien par Maral Simsar)

Ndlr : Lire dans notre prochain numéro la suite de l'interview sur les stratégies à adopter à la veille du 100ème anniversaire du génocide des Arméniens.

Nettoyages

15, ch. Pré-de-la-Fontaine
CH - 1217 Meyrin

Zaré KURKDJIAN

Tél. 022 785 01 85 - Fax 022 980 02 37 - E-mail: big-net@big-net.ch

Imprimerie La Sirène

2 bis, rue Baylon - CH-1227 Carouge
Tél. +41 22 300 19 39 - Fax +41 22 300 21 66
imprimerie.sirene@bluewin.ch

COMMUNICATIONS

NAISSANCES

Sybel et Xavier Charavay ont la joie d'annoncer la naissance de leur fils **Léonard Emile**, le 3 juillet 2013 à Genève.

Toutes nos félicitations aux heureux parents.

Rappel

Nous nous permettons de signaler encore une fois à nos lecteurs que seules les personnes qui se sont acquittées de leurs cotisations continueront de recevoir *Artzakank*. Nous vous remercions de régler votre cotisation annuelle 2013 de CHF 30.- (IBAN CH0709000000120173029) à votre meilleure convenance.

Le comité

Séminaire sur l'Histoire arménienne
(en anglais)

«In order to plan the future,
we must know the past»

5-6 octobre 2013
complexe polyvalent Teuchelweiher
Zeughausstrasse 67, 8400 Winterthur

Prof. B. Levon Zekiyani
Prof. Richard G. Hovhannisian
Prof. Hans-Lucas Kieser

Programme et renseignements:
<http://www.komed.ch> - info@comed.ch
haritunkurtcuoglu@yahoo.com

Atelier de couture

organisé par

SANAHIN et l'UAS

Samedi 9h - 11h (tous les 15 jours)
Centre arménien Hagop D. Topalian

Début des cours: samedi 5 octobre 2013

Sirpuhi va nous apprendre à coudre, coudre un bouton, raccourcir un pantalon ou encore, préparer une jupe ou un ensemble selon le niveau de chacun.

Participation aux frais :
25 frs par séance ou 80 frs pour 4 séances.

Inscription obligatoire et renseignements:
Christine Sedef christinesedef@hotmail.com

IMPORTANT !

Dernier délai pour recevoir des articles et communications à publier dans notre prochain numéro : **15 octobre 2013**. En cas de retard, veuillez prendre contact avec la rédaction **AVANT** cette date.

ԱՐԶԱԳԱՆԳ ARTZAKANK - ECHO

Case postale 153 - 1211 Petit-Saconnex 19
Responsable de la publication :
Maral Simsar-Tonbazian
Tél : 022 700 36 85
Courriel : artzakank@worldcom.ch

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois): de 10h à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 3 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition. Renseignements auprès de Nevrik Azadian au 079 827 54 43.

Tous les vendredis: de 15h00 à 19h00, la bibliothèque et le kiosque du Centre Arménien sont ouverts au public.

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois): Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 16h15 à 21h15 selon les niveaux. Renseignements & inscriptions: christinesedef@hotmail.com.

**Գերմանախօս Չուիցերիոյ եւ
Նեօշաթելի եկեղեցական
Արարողութեանց Ժամանակացոյց**

**Messes arméniennes en
Suisse alémanique et à Neuchâtel**

Թուական Date	Ժամ Heure	Վայր Lieu	Հասցե Adresse
15.09.2013	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
13.10.2013	14 30	Röm. Kath. Kirche	9424 Rheineck SG
20.10.2013	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
27.10.2013	14 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
03.11.2013	14 00	St. Maria Kath. Kirche	8200 Schaffhausen SH
10.11.2013	14 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
17.11.2013	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE

Pfr. Shnork Tchekidjian Tel & Fax: 044/840 28 24
E-mail: dershnork@hispeed.ch

**Հայաստանի Հանրապետության
անկախության 22րդ տարեդարձի
տոնակատարություն**

կազմակերպւթեամբ՝
Հայ Դպրոցական Ընտանեկան Միութեան

մասնակցութեամբ՝
**Հայաստանի Հանրապետության
դեսպանութեան**

**Սեպտեմբեր 21-ին ժամը 18:00-ին
Օպերենսֆելտնի ԱԿՈՒՄԲին մէջ**

երաժշտական յայտագիր՝
Թամար եւ Շանթ Եսկինեաններ

Քոբէթյլ – ընդունելութիւն
Մուտք՝ 25.- ֆր.

Տեղերը ապահովելու համար հեռաձայնել Կարօ
Օհանեանին ժամը 18-էն յետոյ 078 660 38 31

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D.Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch; www.centre-armenien-geneve.ch

N° 6

S.O.S écoliers arméniens de Syrie :

Chers amis, votre présence au brunch de *Mitchhink* ainsi que vos dons par courrier ont permis à la Fondation Topalian d'envoyer via l'UGAB de N.Y les sommes de 20.000 \$ et de 5000 \$ «en dons anonymes».

L'intégralité de cette somme (25.000 \$) a été versée comme aide aux écoliers arméniens en Syrie.

L'école Topalian remercie sincèrement toutes les personnes qui ont contribué à la réalisation de ce projet :

J. Altounian, J. Antablian, T. Attarian, Noubar Bali, Famille Boros-Papazian, L. Berkes, Monique Bondolfi, A. Bréguet-Joshi, V. Bréguet-Safarian, Nelly Brönimann, H. Chakardjian Janet Chakarian, famille Cilacian-Gondolfi, A. Dedeyan, Béatrice Favre, Jacqueline Fiaux, V. Gabrache, Th. Gindraux, Sylvie Hagopian, M. Hartmut Ekehard, Onnik Istepanyan, Suzy Jeanneret, Murat Kahraman, Vabian Kazendjian, Mme Kaznatcheff, Yves Khatchadourian, Vilma Limoner, Davit Machmurian, M. Manoukian, B. Maroonian, A. Mehrabian, H. Meliksetian, A. Mesrobian, C. Nassikian, Claire Papazian, Katia Papazian, E. Pilossian, J.S. Schuler, Z. Sapsezian, A. Sarkissov, David Sarkissian, J.P. Sedef, S. Setyan, Richard Telimi, S. Trachsler, M. Vincent, Elie Wakim, A.E. Wurry, Garabed Yelegen, Ch. Yeterian, Raffi Zakarian ainsi que tous les donateurs présents au brunch de *Mitchhink*.

Mercredi 11/09/2013 la rentrée scolaire à l'Ecole Topalian:

L'Ecole Topalian ouvre ses portes pour une nouvelle année scolaire. Monsieur et Madame Onisto acheminent les élèves à l'école comme ils le font si aimablement depuis des années.

L'équipe enseignante composée de: Hasmik Meliksetian (classe des petits) épaulée par Ani Eblighatian et par la jeune Marie Wurry, Nevrik Azadian (classe des grands, langue occidentale), Valya Dadoyan (classe des grands, langue orientale). Ani Eblighatian a mis en place un programme riche et attractif sur les **ipads**, afin de les familiariser avec l'alphabet arménien.

Cette année l'Ecole Topalian est fière d'accueillir de nombreux nouveaux élèves, les tous petits, qui représentent la nouvelle relève !

L'Ecole Topalian et ses élèves veulent tout au long de l'année vous relater à travers cette page dans le journal *Artzakank* les activités, les projets et la vie au sein de l'école.

Chers parents, n'hésitez pas à inscrire vos enfants à l'Ecole Topalian, car c'est une grande famille où les enfants s'épanouissent, un lieu de rencontre où les élèves tissent des liens d'amitié inoubliables. C'est un beau cadeau que vous leur faites et de très beaux souvenirs qu'ils garderont tout au long de leur vie.

Scolarité:

Le financement de l'école, selon le souhait de **M. Hagop Topalian**, dont la devise était « **Hay Abrink** », est assuré en grande partie par sa Fondation. Cependant, une participation symbolique est demandée aux parents. Le montant forfaitaire pour une année scolaire par enfant est

de: Fr 200.-- les après-midis
 (sans repas, ni transport).
 Fr 350.-- les après midis
 (avec repas et/ou transport).
 Fr 400.-- la journée (sans transport).
 Fr 500.-- la journée (avec transport).

La sécurité:

Afin d'assurer la sécurité dans le bus, recommandez à votre enfant de boucler sa ceinture de sécurité, et en cas d'absence avertir un jour avant:

Bus: M. Onisto 0792008591

ou Mme Onisto 0794386223

Mme Nevrik Azadian 0227431780/ 0798275443

L'Ecole d'échecs Topalian: reprise des cours à partir de septembre 2013

sous la direction de Raffi Garibian et en collaboration avec les animateurs: Garabed Yelegen et Mikael Kassighian. Meda Khachatourian (accueil, inscription, renseignements - 0793031749).

Les Vacances scolaires :

Vacances d'automne

Mercredi 23 octobre

Vacances de Noël et Nouvel An

Du lundi 23 décembre 2013 au vendredi 3 janvier 2014

Voyage à Jérusalem

Du 5 au 12 novembre 2013,
voyage à Jérusalem et en Terre sainte
autour de la diaspora arménienne,
 organisé par la Fondation Topalian,
 Géo Voyage et Invitation au savoir.
 Accompagné par **Alain Navarra Navassartian,**
historien de l'Art. Vous trouverez toutes les
 informations concernant le voyage sur le site :
www.centre-armenien-geneve.ch

U.A.S.

Ջուիդերահայ Միութիւն

Union Arménienne de Suisse

KHOROVADZ DE L'UNION ARMÉNIENNE DE SUISSE

Le Khrovadz de l'UAS est devenu une fête à laquelle sont conviés chaque année les membres de notre communauté. Cette année encore, malgré la période des grandes vacances, plus d'une centaine de personnes se sont retrouvées dans une ambiance détendue et festive, accompagnée d'une grillade que tout le monde attend désormais pour se retrouver et échanger des idées en joignant l'utile à l'agréable.

Après des retrouvailles chaleureuses, les personnes présentes ont eu l'occasion de goûter à notre menu riche composé d'une assiette de mezzés en entrée, de Kebabs juteux de notre cher ami Alegsi, de riz pilaf, de tomates et de poivrons grillés, apportant une couleur agréable et estivale à notre plat bien de chez nous.

Le comité de l'UAS, baptisé depuis l'an passé «Le Dream team» et soutenu par ses amis, était, comme chaque année, fidèle au poste: Zareh, Astrig, Garo, Armenuhi, Shant, Talar et Sévane à la cuisine et au buffet et Nejdeh, aux brochettes. A ne pas oublier nos fidèles amis de chaque année Vatché, Alegsi, Raffi, Ani, Meda, Taline, Maryline, Julietta, Talyne, Mélodie, Gariné et Christophe pour leur aide précieuse.

Après un bon café arménien et une bonne glace comme dessert, les fans de backgammon et d'échecs, sous la surveillance de nos amis Robert Ghouchian, Raffi Garibian et Garabed Yelegen, ont pu se mesurer les uns contre les autres. Les gagnants étaient pour les échecs adultes: 1er Mikael Kassighian, 2° Garabed Yelegen et 3° Michael Marandjian, et pour les juniors: 1er Kor Gaël Toruslu, 2° Ludvic Vahram Topal et 3° Raphael Toruslu, et pour le backgammon: Robert Ghouchian.

Le comité remercie toutes les personnes qui ont participé à cet événement ainsi que celles et ceux qui ont apporté leur aide à la réussite de cette journée bien agréable.

Réservez la date – Save the date

21 septembre 2013 : Le prochain évènement de l'UAS, sera le dîner dansant animé par DJ Sayat à l'occasion du 22e anniversaire de l'indépendance de la République d'Arménie. Ceux qui connaissent DJ Sayat depuis la soirée de clôture des jeux intercommunautaires arméniens du mois d'avril, peuvent témoigner de son talent de créer une ambiance extraordinaire et rendre la soirée inoubliable. Réservez d'ores et déjà votre soirée du 21 septembre 2013 au Centre arménien Hagop D. Topalian à Troinex.

DJ SAYAT

"The voice of Silence"

27 septembre 2013 : Votre comité organise une conférence consacrée au passé et au présent du cinéma arménien suivi de la projection du film «Voice of Silence» (2013) de Vigen Chaldranian.

Les détails de ces évènements seront communiqués ultérieurement.

Votre comité

Արցախի Գոհարը՝ Գանձասար

Անի Մարգարեան

Գանձասարը վանական համալիր է Արցախում, Մարտակերտի շրջանի Վանք գիւղի մօտակայքում, Նախկինում Արցախ Նահանգի Մեծ Առանք գաւառում: Իր անունն ստացել է Վանք գիւղի դիմաց գտնուող բլրի անունից, որի ընդերքում կան արծաթի եւ այլ մետաղների հանքեր:

Գանձասարը առաջնորդարան էր եւ Խաչէնի իշխանների տոհմական տապանատունը: Հասան-Չալալեան տոհմի իշխանների հոգածութեան շնորհիւ Գանձասարը պահպանել է հոգեւոր կենտրոնի իր դերը: Վանքն ունեցել է հարուստ ձեռագրատուն, դպրանոց, որտեղ ստեղծուել են բարձրարժէք ձեռագրեր, կրթուել են հոգեւոր գործիչներ, որոնք իրենց նպաստն են բերել Խաչէնի եւ յարակից շրջանների մտաւոր եւ մշակութային կեանքի զարգացմանը:

Գանձասարի Սուրբ Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին կառուցուել է 1216-1238 Հասան-Չալալ իշխանի կողմից: Գանձասարը 1400-1816 թթ. Աղուանից կաթողիկոսների նստավայրն էր: 1923-ից՝ Ադրբեջանին բռնակցուելուց յետոյ, ցաւօք, չի գործել, եւ միայն հնարաւոր է եղել այն նորոգել 1993-1997 թուականներին:

Գանձասարի համալիրում են Սբ. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին (որի խորանում թաղուած է Յովհաննէս Մկրտչի գլուխը), գաւիթը (1261 թ-ին հիմնադրել են Հասանը եւ նրա կինը՝ Մամբանը, աւարտել է նրանց որդի Աթաբակը 1266 թ-ին), պարիսպները (XVII դար), բնակելի խցերը, թաղածածկ սեղանատունը (1689 թ.), դպրոցի երկյարկանի շէնքը (1898 թ.):

Համալիրից հարաւ հին գերեզմանատունն է:

Սբ. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին ուղղանկիւն, ներքուստ՝ խաչաձեւ, 4 անկիւններում երկյարկ աւանդատներով զմբէթաւոր կառոյց է, որն աչքի է ընկնում հարուստ յարդարանքով: Ներսում՝ թմբուկի հիմքին, տեղադրուած են բարձրաբանդակ գլուխներ (խոյի, ցուլի, մարդու), բեմառաջքը զարդարուած է երկրաչափական քանդակներով:

Ամենաուշագրաւը 16-նիստանի թմբուկը և հովհարածեւ վեղարն են: Նիստերը մշակուած են պատկերաբանդակներով, լուսամուտների քանդակազարդ պարակալներով, կողերը շեշտուած են նուրբ որմնասիւններով:

(Հայաստանի Հանրապետութիւն)

Films arméniens à *Open Doors* du Festival international du film de Locarno

Le laboratoire de coproduction du Festival del film Locarno *Open Doors* a été consacré cette année au Caucase du Sud avec un focus sur l'Arménie, l'Azerbaïdjan et la Géorgie. Chacuri des réalisateurs et producteurs a présenté son projet à Locarno dans le but de trouver des partenaires afin d'en assurer le financement et de permettre la réalisation du film.

Open Doors a eu lieu du 10 au 13 août, avec une nouvelle proposition de formation: pour la première fois, des ateliers ont été proposés aux participants du laboratoire de coproduction, sur les problématiques actuelles de production et de distribution du cinéma indépendant.

Entre les années 1990 et 2000, le cinéma des pays du Caucase est en train de renaître des cendres de l'ex-Urss, après une période de crise profonde marquée par la guerre et la rareté des ressources financières. «*Nous avons beaucoup tourné en rond, pour chercher un partenariat adapté à nos besoins. Nous voulons réaliser des films, mais tout en gardant cette couleur locale de notre cinéma et ces identités culturelles qui font nos particularités. Parfois, c'est difficile d'en arriver là, parce qu'on nous imposait souvent de changer l'écriture, ou d'autres aspects propres à nos visions, afin de bénéficier des subventions et appuis extérieurs sollicités. Le festival de Locarno nous offre une autre possibilité de collaboration financière qui est celle désirée, en respectant nos choix de réalisations. Ce que Open Doors nous offre est une véritable opportunité pour notre cinéma*», explique le réalisateur arménien Hovhannes Galstyan, membre de la délégation des cinéastes du Caucase invités à la 66e édition du Festival de Locarno.

Avec le soutien de la Direction du développement et de la coopération (DDC) du Département fédéral des affaires étrangères, *Open Doors* soutient et met en lumière les réalisateurs et les films des pays dans lesquels le cinéma indépendant est fragile.

Parmi les 12 projets finalistes qui ont été sélectionnés pour *Open Doors* 2013, citons les films arméniens:

- *Abysm* d'Oksana Mirzoyan (Arménie)
- *Long Gardens* de Nika Shek et Sarik Hovsepyan (Arménie/Azerbaïdjan)
- *Territoria* de Nora Martirosyan (Arménie/Suisse/France)
- *The Second Journey* de Lévon Minasian (Arménie)
- *The Valley* d'Arsen Azatyan et Nariné Mkrtychyan (Arménie)

Hausse du prix des transports en commun à Erevan suspendue suite à un mouvement de désobéissance civile

Une décision de la municipalité d'Erevan de porter le prix des transports en commun de 100 à 150 AMD à partir de 20 juillet a déclenché des protestations de colère dans la capitale. Un mouvement baptisé «Payons 100 drams» a rassemblé des milliers de jeunes militants, qui ont investi les arrêts de bus à travers Erevan pour exhorter les usagers et les chauffeurs d'autobus à s'en tenir aux tarifs antérieurs. Plusieurs personnalités publiques dont des artistes se sont jointes au mouvement en offrant aux habitants de la ville des transports gratuits dans leurs voitures. Plusieurs autres automobilistes ont également adhéré à l'initiative de voiture libre.

La municipalité a indiqué que la hausse des prix de transport avait été demandée par les 48 sociétés d'exploitation des lignes de bus à Erevan, qui risquaient de déposer leur bilan s'ils devaient continuer à fonctionner au tarif de 100 drams.

Les militants ont fait valoir que la plupart des entreprises de minibus sont détenues par des hauts fonctionnaires, des politiciens pro-gouvernementaux, leurs parents ou copains et sont donc peu susceptibles d'être déficitaires. Ils ont affirmé que cette augmentation est destinée principalement à maximiser les profits de ces personnes.

Après une campagne sans relâche qui a duré environ une semaine, le maire d'Erevan Taron Margaryan est revenu sur sa décision en annonçant le 25 juillet, qu'il suspendait provisoirement l'entrée en vigueur de cette hausse de 50% et qu'il mettrait en place une commission ad hoc pour examiner la mesure controversée.

Encouragés par ce succès, les jeunes militants n'entendent pas baisser la garde malgré quelques affrontements avec la police. Ils continuent la lutte contre d'autres mesures de la municipalité telles le monopole donné à une entreprise privée pour percevoir les redevances et amendes de stationnement dans la capitale, la construction jugée illégale d'un grand immeuble dans une cour intérieure à l'avenue Komitas, les travaux dans le marché couvert d'Erevan etc.

Ուրարտեան թագաւորների տապանաքարերը 3D նմոյշներով

Թուրքիայում կը պատրաստուեն Վանի ամրոցի թագաւորների տապանաքարերի 3D նմոյշները՝ լազերի և նորագոյն տեխնոլոգիաների միջոցով, յայտնում է «Հիւրիթ» թերթը: Թագաւորների տապանաքարերը ուրարտական ժամանակաշրջանի ամենակարևոր յուշարձաններից են, դրանց 3D նմոյշները կը պատրաստուեն Վան քաղաքի և Վանի ամրոցի հնագիտական աշխատանքների շրջանակներում:

Վանում Ստամբուլի համալսարանի պատմութեան և հնագիտութեան բաժնի տնօրէն, պրոֆեսոր Էրկան Կոնեարն ասել է, որ Վանի ամրոցի տապանաքարերը ցոյց են տալիս Ուրարտուի ճարտարապետների յաջողութիւնները: «Բացի Վան քաղաքից և գերեզմանաքարից, աշխատանքներ են կատարուում նաև միջնաբերդի տարածքում: Այստեղ առկայ են թա-

Սովորե՛ք գրաբար՝ օնլայն

Օգոստոսի սկզբից գործում է www.grabar.am կայքը, որի միջոցով հնարաւոր է ինքնուրոյն սովորել գրաբար՝ օգտուելով կայքում գետեղուած ուսուցողական տեսահոլովակներից, ինչպէս նաև նիւթերից: Այն հանդիսանում է «Ծիրանի» երիտասարդական մշակութային հասարակական կազմակերպութեան նախաձեռնութիւններից մէկը:

Կազմակերպութիւնն արդէն մի քանի տարի է, ինչ գրադուում է գրաբարի ուսուցանմամբ, ինչպէս նաև վերջինիս մասին տեղեկատուութեան տարածմամբ: Վերջին երեք տարիների ընթացում հասարակական կազմակերպութիւնն իրականացրել է գրաբարի ուսուցման անվճար ծրագրեր, այդ թւում՝ ինտենսիվ (խտացուած) դասընթացներ Հայաստանում և Ալիւոքում, Նկարահանել է գրաբարին առնչուող գիտահանրամատչելի ֆիլմ:

Կայքի ստեղծումը ծնուել է այն գաղափարից, որ ոչ բոլորին են հասանելի իրականացուող անվճար դասընթացները, քանի որ դրանք սահմանափակ են թւով և որոշակի ժամերի են: Իսկ կայքի միջոցով հնարաւորութիւն է ստեղծուում մարդկանց ուսուցանել դասական հայերէնն իրենց նպատակայարմար վայրում և ժամերի:

Այս պահին կայքում հասանելի են շուրջ տասը տեսահոլովակներ և համալրող բազմաթիւ նիւթեր, որոնք մեծապէս հեշտացնում են ինքնուրոյն ուսանելու գործընթացը: Տեղադրուած են տեղեկագրեր գրաբարի պատմութեան ու կիրառութեան, պատմական զանազան փուլերի վերաբերեալ: Գլխաւոր էջում գետեղուած գրաբարի ասոյթներն ու բառարաններն էլ նպաստում են ամբողջ առցանց դասընթացի արդիւնաւետ կազմակերպմանը:

Առցանց դպրոցի ծրագիրը մշակուել է «Ծիրանի» ՀԿ-ի խորհրդի նախագահ, Ս. Էջմիածնի միաբան Հայր Գարեգին Համբարձումեանի, ինչպէս նաև մի շարք լեզուաբանների օգնութեամբ, որպէսզի այն հնարաւորինս մատչելի և հասանելի լինի ուսուցանողների համար:

Ապագայում նախատեսուում է համալրել կայքի նիւթերը, ինչպէս նաև ամբողջացնել կայքի անզւայեզու բաժինը, որը հնարաւորութիւն կը տայ անզւայասուներին ծանօթանալ դասական հայերէնին: Հետագայում կայքում կ'աւելանայ նաև ռուսալեզու տարբերակը: Նախատեսուում է ստեղծել բջջային յաւելուած՝ ստեղծուած յատուկ կայքի հեռախօսային հասանելիութեան համար:

«Ծիրանի» ՀԿ

գաւորների տապանաքարեր: Այս տապանաքարերն ապացուցում են, որ ուրարտական ճարտարապետները լաւագոյններից էին առաջին հազարամեակում: Այստեղ մենք տեսնում ենք, որ 200 բառակուսի մետր մակերեսով քարեր են մշակուել և թագաւորների համար գերեզմանատներ են կառուցուել: Մենք վաւերագրում ենք այս տարածքը: Գիտութեան տեսանկիւնից սա շատ կարևոր աշխատանք է: Մենք աշխատում ենք տոպոգրաֆներից, ճարտարապետներից և սրահներ ձևաւորողներից կազմուած խմբերի հետ», – ասել է Կոնեարը:

Պատրաստեց Յովհաննէս Իշխանեանը (Առաւուր)